

Članak Prvog zamjenika visokog predstavnika Donalda Haysa: “Zaustavite krađu javnih sredstava!”

19. novembar 2004.godine

Dvadeset trećeg novembra ove godine Dom naroda Federacije BiH konačno će razgovarati o prednostima Zakona o ulaganju javnih sredstava. Ovaj zakon, kao što svi dobro znamo, trebao je biti davno usvojen.

Zakon je od ključnog značaja za sve, zato što će:

- zaštititi interese svakog građanina pojedinačno
- pomoći da se poboljša stanje u privredi, te time pomoći da se otvore neophodna radna mjesta

Zakon će jednako otežati svima, bez obzira kako visoko ili nisko pozicionirani u vlasti, da zloupotrebljavaju javna sredstva. Konačno će utvrditi odgovornost za raspolaganje novcem poreskih obveznika te izložiti strogoj kontroli javnosti sve finansijske evidencije gradskih uprava i institucija vlasti.

Cilj ovog zakona nije samo da spriječi one koji namjeravaju zloupotrijebiti javna sredstva, već i da se uhvati u koštac sa problemom državnih službenika koji su zastranili i koji ne znaju bolje. Zakon će uvesti mehanizme za strogu kontrolu ulaganja javnih sredstava, što će umnogome otežati službeniku da, na primjer, uloži milione konvertibilnih maraka javnih sredstava po nekonkurentnoj kamatnoj stopi u nepouzdanu banku koju kontrolišu njegovi prijatelji ili politički saveznici.

Osim toga, zakon propisuje uslov da vlasti mogu ulagati javna

sredstva jedino putem ovlaštenog i verificiranog posrednika za ulaganja, a također propisuje da banke moraju konkurisati putem javnog tendera da bi dobile ugovore sa organima vlasti. Drugim riječima, ministar ili drugi državni službenik ne može jednostavno odlučiti da deponuje velike iznose javnih sredstava u neku banku zato što ima lične veze sa tom bankom.

Zakon također nalaže da svi resori unutar vlade moraju podnositi izvještaje entitetskom ministarstvu finansija o svim odlukama o ulaganjima. Ministar je, sa druge strane, odgovoran da osigura da odluka o ulaganju sredstava bude mudra i promišljena.

Između ostalog, zakon će pomoći da se zaštite doprinosi za penziono i zdravstveno osiguranje građana, jer će racionalizirati, i podvrgnuti strogoj kontroli, sistem putem kojeg Ministarstvo finansija, općine te penzioni i zdravstveni fond investiraju svoja sredstva. Onog trenutka kada ovaj zakon bude usvojen, sva javna sredstva moraće proći jednostavan test: da li je planirana investicija u interesu građana.

To možda zvuči veoma očito.

Ali do sada nije uopće bilo očito. Štaviše, najčešće se dešavalo upravo suprotno. Javna sredstva redovno su ulagana u interesu pojedinaca sa dobrim vezama, a ne u javnom interesu.

Naprimjer, 2002. godine donesena je odluka da se uloži više od 10 miliona KM u vidu dugoročnih depozita u jednu banku u BiH. Kamatnu stopu za ovaj depozit dogovorili su banka i organ vlasti koji je uložio novac. Kamata koju je taj organ vlasti dobio iz nekog razloga je bila niža od tržišne kamate. Rezultat je bio da je budžet pomenutog organa vlasti smanjen za više od 300,000 KM, što znači da je smanjen i iznos novca koji je na raspolaganju za javne usluge. Ko je u ovom slučaju profitirao?

Nedavno se desio sličan slučaj. Uprkos činjenici da je jedna od banaka u BiH već bila postala nesolventna, jedna od općina

deponovala je 2,2 miliona KM u ovu banku. Taj novac pripadao je građanima pomenute općine, ali zbog loše procjene općinskih vlasti novac je sada izgubljen.

Ovakva praksa je jednostavno neprihvatljiva. Međutim, sve do sada postojale su rupe u zakonima koje su omogućavale ministrima i drugim zvaničnicima da novac prebacuju kako žele, bez ikakve odgovornosti. Zakon o ulaganju javnih sredstava stat će u kraj takvoj praksi.

Vlada Republike Srpske već je usvojila ovaj zakon; zakon je objavljen 9. novembra tako da je već na snazi u tom dijelu BiH.

Dakle, preostaje još da članovi Federalnog parlamenta omoguće istu zaštitu javnih prihoda za dobrobit svojih birača, kakvu građani u Republici Srpskoj već uživaju. Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH usvojio je zakon u hitnom postupku, što znači da su u potpunosti shvatili i uvažili urgentnost i značaj ovog zakona. Zastupnički dom ponudio je i dva amandmana, koja bi Dom naroda mogao razmotriti u okviru svoje rasprave.

Nemoguće je precijeniti značaj ovog zakona. Njime će se obuzdati privatni interesi državnih zvaničnika.

Što prije zakon bude usvojen to bolje.